

POZNAČTE SI TERMÍN, VOLBY DO EURÓPSKEHO PARLAMENTU BUDÚ 6. - 9. JÚNA 2024

Mgr. Martina Trégerová

V tomto roku očakávame dve zásadné európske udalosti. Prvá bude okráhľe dvadsiate výročie, odkedy je Slovensko plnohodnotný člen Európskej únie (EÚ). Vstupom do Únie 1. mája 2004 sme sa stali rovnocenným partnerom krajín, ktoré dnes tvoria najväčšiu obchodnú veľmoc na svete vyznávajúc spoločné hodnoty, akými sú ľudská dôstojnosť, sloboda, demokracia, rovnosť, právny štát, ľudské práva či solidarita.

Druhá udalosť budú júnové voľby do jedinej priamo volenej európskej inštitúcie, do Európskeho parlamentu (Parlament). Aj preto sme sa rozhodli upriamiť vašu pozornosť v tomto čísle na Európsky parlament ako na jednu z troch hlavných inštitúcií Európskej únie. **6. až 9. júna 2024** využijú milióny Európanov právo voliť a zvoliť si zástupcov, ktorí budú reprezentovať záujmy ich krajiny. Účasť na voľbách je vždy dôležitá či už na miestnej, celoštátnej alebo európskej úrovni. Posledné voľby do Európskeho parlamentu sa konali v máji 2019.

Predstavujeme Európsky parlament

Európsky parlament volia občania Európskej únie s cieľom reprezentovať ich záujmy. Jeho pôvod je v Spoločnom zhromaždení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO), ktoré vzniklo z troch nadnárodných, v tom čase existujúcich Európskych spoločenstiev. Parlament prešiel počas existencie značným vývojom z dôvodu neustále sa zväčšujúcej oblasti jeho pôsobnosti, ale aj dôležitosti. Na základe Parížskej zmluvy podpísanej v roku 1951 vzniklo Parlamentné zhromaždenie, neskôr premenované na Európsky parlament. Cieľom pôvodnej zmluvy bolo dosiahnuť vzájomnú spoluprácu šiestich krajín, ktoré predtým bojovali vo svetovej vojne. V zmluvách, ktoré nasledovali, sa dohodli nové oblasti spolupráce. Zamerali sa na zlepšenie fungovania inštitúcií EÚ z dôvodu zvýšenia počtu členských štátov zo šiestich na dvadsaťosem. V Zmluve o Európskom hospodárskom spoločenstve sa zaviedla poľnohospodárska politika a Zmluva z Nice reformovala štruktúru inštitúcií EÚ.

Motto Únie *Zjednotení v rozmanitosti* vystihuje aj prácu Parlamentu. Parlament je miesto, kde sa stretávajú rôzne politické presvedčenia, ale aj široká škála kultúr a jazykov. Každý z dvadsiatich štyroch úradných jazykov je rovnako dôležitý.

Parlamentné dokumenty sa preto zverejňujú vo všetkých jazykoch. Poslanci majú právo vyjadrovať sa v úradnom jazyku podľa vlastného výberu.

Sídlo Európskeho parlamentu

Pôsobí na troch miestach. V Štrasburgu, oficiálnom centre, sa každý mesiac konajú plenárne zasadnutia. Poslanci zasadajú aj v parlamentných výboroch v Bruseli, kde sa konajú ďalšie plenárne schôdze. V Luxemburgu sídli generálny sekretariát.

Právomoci Európskeho parlamentu

Parlament je rozhodovací orgán, ktorý hlasovaním ovplyvňuje každodenný život občanov Únie. Jeho právomoci sa sústreďujú do štyroch hlavných oblastí:

1. Prijíma európske právne predpisy.

O túto právomoc sa Parlament delí s Radou EÚ (Rada). Texty zákonov najprv dôkladne skúmajú, vzájomne si vymieňajú návrhy až do momentu dosiahnutia dohody.

2. Prijíma rozpočet.

Parlament spolu s Radou posudzujú návrh ročného rozpočtu Európskej komisie (Komisia) na nasledujúci rok, t. j. celkovú sumu, ako aj podrobný rozpis finančných prostriedkov vyčlenených na vykonávanie politik EÚ.

3. Schvaľuje medzinárodné dohody.

Poskytuje usmernenia k rokovaniam o medzinárodných dohodách.

4. Kontroluje výkonnú moc.

Vykonáva demokratický dohľad nad všetkými inštitúciami EÚ, najmä nad jej výkonným orgánom, Európskou komisiou. Cieľom je zabezpečiť správne uplatňovanie európskeho práva a náležité využívanie rozpočtu.

Ako je organizovaná práca v Európskom parlamente?

Práca je rozdelená do dvoch základných etáp.

1. *Príprava na plenárne zasadanie* – poslanci rokujú o návrhoch Európskej komisie vo výboroch, ktoré sa špecializujú na konkrétne oblasti činnosti EÚ. Rokuje sa na základe správy pripravenej jedným z členov výboru, ktorý sa nazýva „rapporteur“. V správe sa uvádzajú súvislosti, klady a zápory návrhu.

2. *Plenárne zasadanie* – každoročne sa koná dvanásť štvordňových plenárnych zasadaní v Štrasburgu a šesť dvojdnových v Bruseli. Počas nich Parlament posudzuje navrhované právne predpisy a hlasuje o zmenách skôr,

ako sa rozhodne o texte ako celku. Európska komisia na základe vlastnej iniciatívy alebo na žiadosť iných inštitúcií EÚ predloží návrh zákona. Úloha poslancov má mnoho podôb. Jej súčasťou sú technická analýza, rozprava o návrhoch, rokovanie, hľadanie kompromisu a hlasovanie.

Poslanci majú právo politickej iniciatívy, ktorá im umožňuje navrhnúť Európskej komisii, aby predložila rôzne legislatívne návrhy. Pravidelne vyzývajú Komisiu a Radu, aby rozvíjali existujúce politiky, alebo vytvárali nové.

Zloženie Európskeho parlamentu

V rokovacej sále nie sú poslanci Parlamentu zoskupení podľa krajín, ktoré zastupujú, ale podľa politickej príslušnosti. Tvoria tak skupiny zastupujúce všetky ideologické prúdy. Počet poslancov, ktorými disponuje každý členský štát, je úmerný počtu jeho obyvateľov. Zabezpečuje zároveň dostatočné zastúpenie menších členských štátov, ako sú Luxembursko alebo Malta. Po odchode Spojeného kráľovstva z Európskej únie 31. januára 2020 sa uvoľnili kreslá britských poslancov, čo si vyžiadalo zmenu počtu a rozdelenia kresiel poslancov Európskeho parlamentu zo 751 na 705.

Čo robí pre občanov Európsky parlament?

Európsky parlament vo významnej miere a často rozhodujúcim spôsobom prispieva k tvorbe právnych predpisov a politik, ktoré zlepšujú každodenný život občanov Európskej únie. Pozrime sa na niektoré konkrétne príklady:

Ochrana klímy: Zmiernenie klimatických zmien a ich dopadov je pre Parlament dlhodobou zásadnou témou. Usiluje sa o zníženie produkcie skleníkových plynov a iných škodlivých látok.

Ľudské práva: Európska únia zabezpečuje základné ľudské práva, ich rovnosť a dostupnosť bez strachu a neznášanlivosti, diskriminácie alebo prenasledovania. Už tridsať rokov podporuje Parlament ľudské práva udeľovaním **Sacharovovej ceny za slobodu myslenia** osobnostiam, ktoré výnimočným spôsobom prispeli k boju za ľudské práva.

Kvalita potravín: Presadzuje, aby sa výrobky s odlišným zložením v rôznych členských štátoch neuvádzali na trh pod rovnakou značkou a v rovnakom obale.

Ochrana životného prostredia: Schválil celoeurópsky zákaz predaja jednorazových plastových výrobkov (plastové taniere, príbory, slamky či vatové tyčinky). Do zoznamu pridal aj tie, ktoré obsahujú oxo-degradovateľné plasty (tašky, obaly a nádoby na rýchle občerstvenie z expandovaného polystyrénu).

Bezpečnosť: Posilňuje hraničné kontroly a zavádza efektívnejšie spracovanie žiadostí o azyl a integráciu imigrantov.

Zrušenie poplatkov za roaming a nižšie ceny za medzinárodné hovory: Od 15. júna 2017 môžeme pri cestovaní v Európskej únii telefonovať, posilať textové správy a surfovať na internete z mobilného zariadenia za rovnakú cenu ako doma. Parlament schválil na konci roka 2018 nariadenie, ktorým sa s účinnosťou od 15. mája

2019 stanovuje strop týkajúci sa poplatkov za telefonické hovory do iných európskych krajín vo výške 19 centov za minútu.

Chcete sa dozvedieť viac? Navštívte Európsky parlament

Pri návšteve Bruselu alebo Štrasburgu ponúka Parlament možnosť bližšie sa zoznámiť s jeho históriou a všeobecným kontextom celej Európy. Ak chcete zistiť, prečo je Parlament taký výnimočný, navštívte *Parlamentarium* v Bruseli. Interaktívna virtuálna cesta naprieč Európou, pohyblivá 3D mapa kontinentu a dialóg s európskymi občanmi vám pomôžu stať sa súčasťou Európskeho parlamentu. Prehliadku je možné absolvovať v ktoromkoľvek z dvadsiatich štyroch úradných jazykov EÚ. Otvorené je sedem dní v týždni a vstup je bezplatný. Všetky informácie sú dostupné na webovej stránke <https://visiting.europarl.europa.eu/en/visitoroffer/brussels/parlamentarium>.

V kocke sme predstavili Európsky parlament, ktorého hlavná úloha je zastupovať občanov a zasadzovať sa za ich záujmy na európskej scéne. Ísť voliť nie je povinnosť, ale právo. Nebuďme preto ľahostajní a prispejme každý svojím hlasom k tvorbe európskych politik, ktoré ovplyvnia náš každodenný život.

Pri príležitosti blížiacich sa volieb plánuje Európske dokumentačné centrum Univerzitnej knižnice UMB v spolupráci s Informačným centrom Europe Direct UMB v Banskej Bystrici vzdelávacie podujatie o úlohe a fungovaní Európskeho parlamentu určené stredným školám a širokej verejnosti.

Použité zdroje:

- [1] Prečo je dôležité voliť. In Využi svoj hlas [online]. Európsky parlament [cit. 2024-01-06]. Dostupné na: <https://elections.europa.eu/sk/why-vote/>
- [2] Volebný rok 2024 zatrasie európskymi klimatickými politikami. In EURACTIV [online]. Bratislava: EURACTIV Slovensko, 1999-2024, 3. január 2024 [cit. 2024-01-06]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/energetika/news/volebny-rok-2024-zatrasie-europskymi-klimatickymi-politikami/>
- [3] Európsky parlament: hlas občanov v Európskej únii [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023 [cit. 2024-01-07]. Dostupné na: <https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/2fb92201-df21-11ed-a05c-01aa75ed71a1/language-sk/format-PDF/source-301426455>
- [4] Ako funguje Európska únia: Vaša príručka o inštitúciách EÚ [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2007 [cit. 2024-01-08]. Dostupné na: https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/8d5ca309-9842-43e0-b002-ea18bb147131/language-sk?_publicationDetails_PublicationDetailsPortlet_source=301428495

Zdroj obrázok: canva.com